

SURİYE'DE NELER OLUYOR?

Fuat Akyürek

Suriye'de tırmanan savaş sonrasında, Suriye devletinin temsil edilmediği, ama orada söz sahibi olduklarını iddia eden Rusya ve Türkiye'nin kurduğu masada yeni bir ateşkes sağlandı. Yani Astana ve Soçi mutabakatlarından sonra bir de Moskova mutabakatı literatüre girdi. Aralarındaki ilişki gereği Suriye'yi ikna etmek Rusya'nın görevi sayılıyor. Bu ateşkesle birlikte yeni bir geçici sınır çizildi, sorunlar bir sonraki çatışmaya devredildi.

Gelişmeler diğer gerçeklerin yanısıra bir gerçeği çok açık ifade ediyor. O gerçek Suriye halkının kendi kaderini kendisi tayin etmesine izin verilmemesidir. Rusya Suriye devletinin daveti üzerine orada bulunuyor ve bu durum uluslararası hukuk açısından bir aykırılık teşkil etmiyor. İran ise uzun süredir Suriye'nin içinde ve örgütlediği güçlerle fiilen savaşın içinde.

Türkiye ise "terör ve göçü engelleme" bahanesiyle Suriye topraklarına girdi ve oraya fiilen yerleşmiş durumda. ABD ve Rusya'nın oluru ve silahlarının gücüyle orada belli bir alanı kontrol ediyor. Suriye ordusu ve onu destekleyen güçler İdlib'e doğru yeni bir hareket başlatıp, cihatçı çeteleri Türkiye sınırına doğru sürmeye başlayınca Erdoğan iktidarı yeni bir müdahalede bulundu ve oraya yeni askeri birlikler yığmaya başladı. Bu arada resmi rakamlara göre 57 kayıp verdi.

Yoğun çatışmaların ardından Moskova masası kuruldu. Orada varılan anlaşma gereği şimdi durum şöyle görünüyor; Halep'i Şam'a bağlayan karayolu bütünüyle Suriye'nin kontrolüne geçmiş durumda. Halep'i Lazkiye'ye bağlayan yol ise Rus ve Türk devriyeleri tarafından kontrol edilecek, iki tarafından 6 kilometre silahtan arındırılmış olacak. Yani artık aşına olunan haliyle "ortak devriye" çıkarılacak.

İşin özeti şöyle; Suriye'yi salam gibi bölen ülkeler "Suriye'nin toprak ve devlet bütünlüğü" konusunda tam bir anlaşma içine olduklarını da deklare ettiler! Nerden bakılırsa bakılsın tam bir iki yüzlülük ve samimiyetsizlik. Türkiye karayolunun alt tarafına çekilmiş durumda ama, Suriye güçlerinin denetiminde kalan bölgelerde kurduğu "gözlem noktaları" şimdilik orada kalmaya devam ediyor. Yani yeni provokasyonlara ve çatışmalara çanak tutuluyor.

Eskilerin deyimi ile bu pilav daha çok su kaldırır. Suriye'de bulunan yabancı güçlerin bütünüyle Suriye'den çekilmesi, Suriye halkının kendi kaderini kendisinin tayin etmesi süreci henüz çok uzak görünüyor. Trump ile Erdoğan arasında yapılan telefon görüşmesinde, Erdoğan'ın gülererek anlattığı petrol diyalogu -Suriye'nin az miktarda petrole sahip olmakla birlikte petrol zengini bir ülke olmadığını hatırlatalım- bir ülkenin kaderi ile oynamanın nerelere düştüğünü anlatması bakımından ibretlidir.

Suriye yönetimin davet ettiği Rusya Suriye hava sahasını kontrol ediyor ama, bu kontrol İsrail söz konusu olduğunda söz konusu olmuyor. İsrail elini kolunu sallayarak Şam'ı bombalayıp geri dönebiliyor. İran Suriye içinde her türlü gayri resmi askeri gücü bulunduruyor ve gerektiğinde bunları harekete geçirebiliyor. Türkiye saldırıya geçtiğinde İran'ın Türkiye'ye Suriye'nin de katılacağı üçlü zirve önermesi, İran ile Rusya arasındaki stratejik yaklaşım farkını da ortaya koyuyordu.

Türkiye'yi bugün yönetenlerin bütün çelişkilerden yararlanarak, aradaki çatlakları kullanarak bölgeye daha fazla sızmayı, kontrol ettikleri alanları işgal ve ilhak etmeyi planlamadığını hiç kimse iddia edemez. Erdoğan iktidarı bu gerici amaca sahip ve Suriye'den Türkiye'ye doğru göç olasılığını kullanarak Suriye'deki müdahalesine bir meşruluk kazandırma çabası içinde. İktidarın bu gerici, yayılcı amaçları sadece Suriye ile de sınırlı değil. Libya'ya da müdahale ediliyor ve oraya da askeri yığınak yapılıyor, Suriye'den cihatçı güçler oraya aktarılıyor.

Kuşkusuz bölgenin barışa ve istikrara kavuşması, bölge devletlerinin birbirlerine saygı göstererek eşit ilişkiler kurması, hangi dinden, mezhepten, ulustan olursa olsun halkların kardeşleşmeleri şimdilik uzak bir geleceğin sorunu olarak görünüyor. Ama bu görüntü halkların alttaki kaynaşmasını, hem bölge dışı güçlerin, hem de bölge gericiliklerinin kan ve ateşe dayanan oyunlarını görmelerine engel değil. Bu bölgenin bu kan ve ateş denizinden kurtularak kardeşçe bir yaşamın kurulacağı bir coğrafya haline gelmesi için çaba göstermek ve mücadele etmek, verilen mücadeleyi güçlendirmek şimdilik tek çıkış yolu gibi görünüyor. Açıkçası halkların kendi kaderlerini kendi ellerine almak için hamle yapmaları. Bölgenin kaderi işte burada yatıyor.

Mart / 2020